

ਮੂਸਾ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਜੀਵਨ

ਅਧਿਆਇ 2 ਮਿਸਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਆਇ 1 ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ, ਪੁਸਤਕ ਮੂਸਾ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਉਤਪਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ 1 ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਬੰਧ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੂਰੇ ਪੰਚਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮੂਸਾ 120 ਸਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਮੇਂ ਅਵਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:23; ਕੂਚ 7:7; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 34:7)। ਪਹਿਲੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ, ਉਸ ਨੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ (2:1-15)। ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੇ ਮਿਦਯਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਯਾਲੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ (2:16-4:17)। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਇਸਰਾਏਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਤਾਏ (ਕੂਚ 4:18-ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 34:8)।

ਮੂਸਾ, ਜੋ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਬਾਲਕ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਨਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (2:1, 2; 1:22)। ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇਵੇਂ ਲੇਵੀ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕਾਨਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਟੇਕਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੱਭਾ (2:2-6)। ਮੂਸਾ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਉਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇਬਰਾਨੀ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਮੂਸਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਣੀ (2:7-9)।

ਮੂਸਾ ਫਿਰ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਪਲਿਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇਸਰਾਏਲੀ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜੁਰਮ ਬਾਰੇ ਸਭ ਜਾਣ ਗਏ ਹਨ। ਤਾਂ ਉਹ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਲਈ, ਮਿਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ (2:10-15)।

ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੂਸਾ ਮਿਦਯਾਨ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਧੀਏਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸਿੱਪੋਰਾ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਰਸ਼ੋਮ ਰੱਖਿਆ (2:16-22)।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਪਿੱਛੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ, ਫ਼ਿਰਊਨ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਜਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿਆ ਸੀ ਮਰ

ਗਿਆ। ਇਬਰਾਨੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (2:23-25)।

ਮੂਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੁਢਲਾ ਜੀਵਨ (2:1-10)

‘ਲੇਵੀ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਾਕੇ ਲੇਵੀ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆ। ਅਤੇ ਉਹ ਤੀਵੀਂ ਗਰਭਵੰਤੀ ਹੋਈ ਅਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਣੀ। ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੁਕਾ ਛੱਡਿਆ।³ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਨਾ ਸੱਕੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਨਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਕਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਰਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿੱਪਿਆ ਅਰ ਬਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਿਲਛੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।⁴ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦੂਰ ਖੜੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜਾਣੇ ਭਈ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ।⁵ ਫਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਿਆ ਉੱਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਿਲਛੀ ਵਿੱਚ ਟੋਕਰਾ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਆਪਣੀ ਟਹਿਲਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਘੱਲਿਆ।⁶ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਅਤੇ ਵੇਖੇ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਏਹ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ।⁷ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਫਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਜਾਕੇ ਇਬਰਾਨਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਚੁੰਘਾਵੀ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਏਸ ਬਾਲ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ ਕਰੇ? ਏਤਾਂ ਫਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਜਾਹ। ਉਹ ਛੇਕਰੀ ਜਾਕੇ ਬਾਲ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆਈ।⁹ ਤਾਂ ਫਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਏਸ ਬਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਅਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਜਦੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਤਾਂ ਉਸ ਤੀਵੀਂ ਨੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ।¹⁰ ਜਾਂ ਬਾਲ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਕੋਲ ਲੈ ਆਈ। ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਠਹਿਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂਸਾ ਰੱਖਿਆ ਭਈ ਮੈਂ ਏਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 1, 2. ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਮੂਸਾ ਬਾਰੇ ਕਈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਉਹ ਲੇਵੀ ਦੇ ਗੋਤ ਵਿੱਚੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਜਾਜਕਾਈ ਗੋਤ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੂਜਾ, ਇਕ ਬਾਲਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਮੂਸਾ ਸੋਹਣਾ (יָפֶה, ਟੈਬ) ਸੀ। ਇਸ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ “ਸੁਹਾਉਣਾ,” “ਸਹਿਜ” ਅਤੇ “ਚੰਗਾ” ਸਮੇਤ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ।¹ NRSV ਬਾਈਬਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ “ਵਧੀਆ ਮੁੰਡਾ” ਸੀ।

ਤੀਜਾ, ਮੂਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰਉਨ ਨੇ ਮਿਸਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (1:22)। ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ (ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ²) ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੁਕਾ ਛੱਡਿਆ।

ਆਇਤਾਂ 3, 4. ਜਦੋਂ ਮੂਸਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਟੋਕਰੇ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੈਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੈ: ਫਿਰਉਨ ਨੇ ਮਿਸਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਬਰਾਨੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ

ਸੀ (1:22), ਜਦ ਕਿ ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ **ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ** (ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ³) ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ **ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ**। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਨਿਹਚਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਲਈ ਮੂਸਾ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਭਾ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:23)।

KJV ਬਾਈਬਲ “ਟੋਕਰੇ” ਦਾ “ਕਾਨਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਕਿਸਤੀ” ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ NRSV ਬਾਈਬਲ ਇਸ ਨੂੰ “ਕਾਨੇ ਦਾ ਟੋਕਰਾ” ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਟੋਕਰਾ” ਜਾਂ “ਕਿਸਤੀ” ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ תוקר (ਥੀਬਾਰ) ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਤਪਤ 6-9 ਵਿਚ ਨੂਹ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਦੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਬਰਾਨੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਠਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਛੋਟੀ ਕਿਸਤੀ ਤੇ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਸੀ। ਪਾਈ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ “ਕਿਸਤੀਆਂ” **ਰਾਲ** ਦੇ ਨਾਲ ਲਿੱਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਉਤਪਤ 6:14)।

ਆਇਤ 5. ਮੂਸਾ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ, **ਪਿਲਛੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ** (੧੧੦, ਸਪ) ਅਤੇ **ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ** ਨੂੰ ਲੱਭ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਿਸਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਕੋਣ ਸੀ, ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਜਦ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਹੀ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਈਬਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਟਸ਼ੀਪਸੁਟ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣੀ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿ ਮੂਸਾ ਮਿਸਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਰਾਜਾ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੀ ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਥਾਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਨਹਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਸੀ? ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨਹਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਤਰਸ ਖਾਵੇਗੀ।

ਆਇਤਾਂ 6-9. ਭਾਵੇਂ ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੁੰਡੇ ਦੇ **ਰੋਣ** ਨੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ **ਤਰਸ** ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਲਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ **ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ** ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਮਿਲੇ! ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮੂਸਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿੰਨੀ ਛੋਟੀ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਹੰਨਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਮੂਏਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (1 ਸਮੂਏਲ 1:20-28; 2:11)।

ਆਇਤ 10. ਦੁੱਧ ਛੁਡਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੂਸਾ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਮੂਸਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਜਨਮ ਤੋਂ ਇਕ ਇਸਰਾਏਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸੱਚੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਵਿਅੰਗ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਹੈ: ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ, ਪਰ, ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਨਿਰਬਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹੜਾ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਏਗਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਵੀ ਚੁੰਘਾਇਆ ਸੀ।

ਮੂਸਾ ਨਾਮ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਰੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਨਾਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ।” ਪਰ, ਸ਼ਬਦ “ਮੂਸਾ” ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ “ਰਾਮੇਸਸ” ਅਤੇ “ਬੁਟਮੇਸ” ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮਿਸਰੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹੁਮ ਐਮ. ਸਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਿਸਰੀ ਵਿਚ “ਮੂਸਾ” ਨਾਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਜਨਮ ਲੈਣਾ” ਜਾਂ “ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣਾ”; ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਇਬਰਾਨੀ ਰੂਪ מֹשֶׁה (ਮੋਸਹੇਹ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਰਿਆ מִצְּרָיִם (ਮਾਸ਼ਾਰ) ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ (ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ)।” ਇਹ ਨਾਮ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਮੂਸਾ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।⁴

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਬਰਾਨੀ ਅਰਥ ਲੇਖਕ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਿਸਰੀ ਸ਼ਬਦ “ਮੂਸਾ” ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ “ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ” ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂਸਾ ਰੱਖਿਆ **ਭਈ ਮੈਂ ਏਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ।** ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਮ ਹੱਲ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਇਕ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਇਬਰਾਨੀ ਅਤੇ ਮਿਸਰੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ। ਆਰ. ਐਲਨ ਕੋਲ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਮਿਸਰੀ ਮਾਲਕਣ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਨੈਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਅਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਸੀ।”⁵

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਸੋਪੋਟਾਮਿਯਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਦੇ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜੁਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਸਾਰਗੋਨ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਲੋਕ ਕਥਾ ਹੈ, ਅੱਕਡ ਦਾ ਇਕ ਰਾਜਾ ਜੋ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫਰਾਤ ਦਰਿਆ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ” ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।⁶

ਪਰ, ਸਰਨਾ ਨੇ ਉਸ ਕਹਾਣੀ (ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜੁਲਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ) ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, “ਸਾਰਗੋਨ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਅਣਚਾਹਿਆ ਬੱਚਾ ਸੀ”; ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਸਾਰਗੋਨ ਇਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਲੱਭਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੂਸਾ ਇਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਲੱਭਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਰਗੋਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਲੋਕ ਕਥਾ ਦੇ ਨਾਇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਹੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ; ਪਰ ਮੂਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ (ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਹੀ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਵਹਿੰਦਾ)। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਇਹ ਲੋਕ ਕਥਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਕੂਚ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿਆਲੀ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਨ।”⁷ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੂਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਦੀ ਬਜਾਇ ਨਿਰਾ ਇਕ ਲੋਕ ਕਥਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਗਲਤ ਹੈ।

ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ (2:11-15)

ਕੂਚ 2:11-22 ਮੂਸਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹ ਪੜਾਅ ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ: ਪਹਿਲੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ ਸੀ (2:11-15)। ਦੂਜੀ, ਉਸ ਨੇ ਰਊਏਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਇਕ ਘਰ ਮਿਲਿਆ (2:16-22)।

¹¹ਫੇਰ ਐਉਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਮੂਸਾ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲ ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਬਰਾਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ¹²ਉਹ ਨੇ ਐਧਰ ਓਧਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂ ਵੇਖਿਆ ਭਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਰੇਤ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾ ਦਿੱਤਾ। ¹³ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖੇ ਦੇ ਇਬਰਾਨੀ ਆਪੇ ਵਿੱਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਝੂਠੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ? ¹⁴ਤਾਂ ਉਸ ਆਖਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਈਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ? ਭਲਾ, ਤੂੰ ਏਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਉਸ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਤਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਸੁੱਟੇਗਾ? ਤਾਂ ਮੂਸਾ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, ਏਹ ਗੱਲ ਜਰੂਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ¹⁵ਜਾਂ ਫ਼ਿਰਉਨ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਜਾਨੋ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੂਸਾ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਦੇਸ ਜਾ ਟਿਕਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੂਹ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਆਇਤਾਂ 11, 12. ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ

ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਇਬਰਾਨੀ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਰਤਾਓ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਤ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੂਸਾ ਨੇ ਗੁੱਸਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਹ ਝੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੋਚਿਆ ਸਮਝਿਆ ਸੀ: **ਉਸ ਨੇ ਐਧਰ ਓਧਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ।** ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ; ਇਸ ਲਈ, ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਸਹੀ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਗਲਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।⁸

ਆਇਤਾਂ 13-15. ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੂਸਾ ਨੇ ਦੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਰਤਾਓ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ **ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ?** ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, **ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਈਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ? ਭਲਾ, ਤੂੰ ਏਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਉਸ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਤਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਸੁੱਟੋਗਾ?** ਇਹ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਰਨੇ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਮੂਸਾ ਦੇ ਇਖਤਿਆਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੂਸਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੂਸਾ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਡਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ **ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ।** “ਮਿਸਰੀਆਂ ਨੇ ਨਸਲੀ ਘਮੰਡ ਦੇ ਠੋਸ ਭਾਵ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਵੱਡਾ ਅਪਰਾਧ ਸੀ।”⁹

ਇਸਤੀਫ਼ਾਨ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:23-29), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:24-27)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋੜੀ ਸੀ: (1) ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੂਸਾ ਲਗਭਗ ਚਾਲ੍ਹੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:23)। (2) “ਮੂਸਾ ਨੇ ਮਿਸਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਬਚਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਸੀ” (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:22) ਅਤੇ “ਮਿਸਰ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ” ਤੀਕ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:26)। (3) ਮੂਸਾ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਪਰਜਾ ਇਸਰਾਏਲ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:24-26)। (4) ਮੂਸਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ 2:11 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:23-25 ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (5) ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:27 ਅਨੁਸਾਰ, ਮੂਸਾ ਮਿਸਰ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਡਰਦਾ।

ਮੂਸਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਡਰ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤ੍ਰੀ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਮੂਸਾ ਨੇ “ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਭੈ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ” (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:27), ਕੁਚ 2:14 ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਭ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ “ਡਰ ਗਿਆ” ਅਤੇ ਆਖਿਆ, **ਏਹ ਗੱਲ ਜਰੂਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ।**

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਲੇਖਕ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਸਾ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਲੇਖਕ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਡਰਿਆ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਕਿ ਕੂਚ 2:14 ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਡਰ ਗਿਆ, ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖਦੀ ਕਿ ਉਸ ਡਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮੂਸਾ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤ੍ਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਮੂਸਾ ਡਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਰ ਦੀ ਬਜਾਇ ਇਹ ਨਿਹਚਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੇ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।¹⁰

ਮੂਸਾ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ, ਮਿਦਯਾਨੀ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਟੂਰਾਹ ਰਾਹੀਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਅੰਸ ਸਨ (ਉਤਪਤ 25:2)। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਸੀਨਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ (3:1 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ - ਉਹੀ ਦੇਸ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ - ਮੂਸਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਬਿਤਾਵੇਗਾ।

ਮਿਦਯਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ (2:16-22)

¹⁶ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਕੇ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਣ ਲਈ ਚੁਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰ ਲਿਆ। ¹⁷ਤਾਂ ਅਯਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੂਸਾ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਪਿਲਾਇਆ। ¹⁸ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਰਊਏਲ ਕੋਲ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਕਿਵੇਂ ਛੇਤੀ ਮੁੜ ਆਈਆਂ ਹੋ? ¹⁹ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਇੱਕ ਮਿਸਰੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਯਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਪਿਲਾਇਆ। ²⁰ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਆਈਆਂ ਹੋ? ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਜੇ ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾਵੇ। ²¹ਤਾਂ ਮੂਸਾ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸਿੱਪੋਰਾ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ ²²ਅਤੇ ਉਹ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗੇਰਸ਼ੋਮ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਪਰਦੇਸ ਵਿੱਚ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਆਇਤਾਂ 16, 17. ਮਿਦਯਾਨ ਵਿਚ ਮੂਸਾ “ਇੱਕ ਖੂਹ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ” (2:15) ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਯਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਜੇਸ਼ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਇਹ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਇਸਰਾਏਲੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਇਸਰਾਏਲ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਰਤਾਓ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਜੇਸ਼ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਆਇਤ 18. ਆਇਤ 16 ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ “ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ **ਰਊਏਲ** ਨਾਮ ਨਾਲ ਕਰਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ “ਯਿਥਰੇ” (3:1; 4:18; 18:1) ਜਾਂ “ਹੋਬਾਬ” (ਗਿਣਤੀ 10:29) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ 10:29 ਵਿਚ ਇਬਰਾਨੀ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਊਏਲ ਜਾਂ ਹੋਬਾਬ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣਨਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਨਿਆਈਆਂ 4:11 ਹੋਬਾਬ ਦੀ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਊਏਲ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਬਾਬ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ।¹¹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਸੰਭਵ ਹਨ; ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਥਰੇ ਅਤੇ ਰਊਏਲ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਲਈ ਵਿਕਲਪਕ ਨਾਮ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਇਤ 19. ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਮੁੜ ਆਉਣ ਤੇ ਰਊਏਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (2:18), ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ **ਇੱਕ ਮਿਸਰੀ** ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਤੋਂ ਮੂਸਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਜੋ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਇਸਰਾਏਲੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਸਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ - ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਕਲ ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਸੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ **ਅਯਾਲੀਆਂ** ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਉਹ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

ਆਇਤ 20. ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਰਊਏਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਡਿੱਡਕਿਆ: **ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਆਈਆਂ ਹੋ?** ਰਊਏਲ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਧੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ: **ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਜੋ ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾਵੇ।**

ਆਇਤਾਂ 21, 22. ਮੂਸਾ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿੱਕਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ **ਆਪਣੀ ਧੀ ਸਿੱਪੋਰਾ** ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ **ਗੋਰਸ਼ੋਮ** (גורשם, *ਗੋਰਸ਼ੋਮ*) ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਨਾਮ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *ਗੋਰ* (גור) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਪਰਦੇਸੀ” ਜਾਂ “ਅਜਨਬੀ” ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਦਯਾਨ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੂਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ “ਅਜਨਬੀ ਦੇਸ ਵਿਚ ਅਜਨਬੀ” (2:22; KJV) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।¹²

ਬਰੀਵਰਡ ਐਸ. ਚਾਈਲਡਸ ਨੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਮੂਸਾ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ (2:11-15) ਅਤੇ ਮਿਦਯਾਨ ਵਿਚ ਰਊਏਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਉਣ (2:16-22) ਵਿਚਕਾਰ ਰੋਚਕ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਕਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੂਸਾ ਦੀ “ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ” ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੂਸਾ ਦੇ “ਉਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣ” ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ, ਇਹ ਵਿਚਤਾਂਤ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। (1) ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆ ਸੀ; ਦੂਜੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇਕ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਇਆ ਸੀ। (2) ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ, ਝਗੜਾ ਇਕ

ਮਿਸਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ; ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਗੈਰ-ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ। (3) ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ; ਦੂਜੀ ਵਿਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਘਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।¹³

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ (2:23-25)

²³ਤਾਂ ਐਉਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮਿਸਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮਰ ਗਿਆ ਅਰ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੌਕੇ ਲਏ ਅਤੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਜੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੀਕ ਅੱਪੜੀ। ²⁴ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੂੰਗ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ²⁵ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲਈ।

ਆਇਤਾਂ 23-25. ਅਧਿਆਇ 2 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਾਪਸ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਮੂਸਾ ਦੀ ਜਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿਆ ਸੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ, ਉਹ ਮਦਦ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਏ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੂੰਗ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਅੰਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ।

ਕੋਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ‘ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ’ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਿਹਦਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ-ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।”¹⁴ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੇ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ “ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ,” ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ “ਭੁੱਲ” ਵੀ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਹੈ:

ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਭੁਲਾ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਅਤੇ ਚਿਰੇਕਣਾ ਸਾਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? (ਵਿਰਲਾਪ 5:20)।

ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਸੇ ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂਗਾ (ਹੋਸ਼ਿਆ 4:6)।

ਤਾਂ ਫਿਰ “ਭੁੱਲਣਾ” “ਤਿਆਗਣਾ” ਹੈ। “ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ” ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲਈ।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ (ਅਧਿਆਇ 2)

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਬਾਈਬਲ

ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੀ, ਖਾਸਕਰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਬੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੇਗਾ” (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 18:15), ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦ ਹੈ ਜੋ ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 3:22; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 1:21, 25; 6:14; 7:40)। ਕਿੰਨਾ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ? ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸਤਾਓ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਲਈ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਵੱਲ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੱਲ ਜਦੋਂ ਹੇਰੋਦੇਸ ਨੇ ਦੋ ਵਰਿਹਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਏਦੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 2:16)। ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਦੂਤ (ਸੰਦੇਸ਼ਹਾਵਕ) ਨੇ - ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ - ਮੌਤ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੂਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਮਿਸਰੀ ਹਾਕਮ ਸਾਰੇ ਇਬਰਾਨੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਯਿਸੂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਯਹੂਦੀ ਹਾਕਮ ਹੇਰੋਦੇਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦਿੱਤਾ।

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਨਮੂਨੇ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ “ਅਧੀਨ” ਸਨ (ਗਿਣਤੀ 12:3; ਮੱਤੀ 11:28-30)। ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ ਕੂਚ 32:11-14; ਮੱਤੀ 23:37-39; ਯੂਹੰਨਾ 17)।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਕੁਝ ਫ਼ਰਕ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਇਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:23-29), ਉਹ ਪਾਪ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ (ਕੂਚ 2:11-15; ਗਿਣਤੀ 20:1-13)। ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਇਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4:15)। ਮੂਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਉਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਕੂਚ 32:32)। ਫਿਰ ਵੀ, ਯਿਸੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਵੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ (ਮੱਤੀ 26:28; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5:21)।

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੋਵੇਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ। ਤੁਰੇਤ (ਵਿਵਸਥਾ) ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਈ (ਯੂਹੰਨਾ 1:17); ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਸੀਹ ਆਇਆ, ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਬਣਿਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:1, 2; ਯੂਹੰਨਾ 3:34; 7:16-18)। ਇਕ ਭਾਵ ਵਿਚ, ਮਸੀਹ ਨਵੀਂ ਸ਼ਰਾ (ਵਿਵਸਥਾ) ਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 6:2), ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ “ਕਾਨੂੰਨੀ” ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ: ਇਕ ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਈ, ਅੱਗ ਨਾਲ ਬਲਦੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:18-24); ਦੂਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਹਲਕੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ (ਮੱਤੀ 5-7)। ਅੱਜ, ਅਸੀਂ ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਹੈ (ਮੱਤੀ 17:5; ਯੂਹੰਨਾ 1:17; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1:1, 2)।

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਚਮਤਕਾਰ ਕੀਤੇ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਅਤੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀ

ਲੋਕ ਅਤੇ ਮਿਸਰੀ ਲੋਕ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ਵਾਹਕ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਚਮਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਇਕ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਨਬੀ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 2:22; ਯੂਹੰਨਾ 3:1, 2; 20:30, 31)। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਰਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜਦ ਕਿ ਯਿਸੂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ।

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ। ਮੂਸਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਦੂਤ ਬਣ ਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪਾਪ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ (ਲੂਕਾ 19:10; ਯੂਹੰਨਾ 8:32)। ਮੂਸਾ ਨੇ ਨਿਹਕਲੰਕ (ਬੱਜ ਤੋਂ ਰਹਿਤ) ਲੇਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ (ਅਧੂਰੇ ਕੰਮ) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ (ਕੂਚ 12); ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 10:15-18)।

ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲਈ ਸੁਰਗੀ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸਦੀਪਕ ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਿਸੂ, ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 2:36; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:9-11)। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਰ ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੂਸਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਦੀਪਕ ਮੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪਰਤਾਪ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ (ਪਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 3:21)।¹⁵

ਸਿੱਟਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੂਸਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੇ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਉਸ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਣਾ - ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋਣਾ - ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ! ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਮੂਸਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋਏ ਸਨ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:1-4)।

ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ (ਅਧਿਆਇ 2)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਇਸਰਾਏਲੀ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਦੈਵੀ ਦੇਖਭਾਲ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਫ਼ਿਰਉਨ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਵਿਚ ਪਰਤੱਖ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸੱਚਾਈਆਂ ਤੇ ਧਿਆਣ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (1) ਜਦ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਬੁਰਾਈ (ਪਾਪ) ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਾਪ ਭਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 8:28)। ਇਸਰਾਏਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਪਾਪ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਪਾਪ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ। (2) ਲੋਕ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਦੈਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ

ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਪੁੰਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ - ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਮੂਨਾ (2:1-10)

ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਇਆ (ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀ) ਬਣੀ। ਸਮੂਏਲ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਲਈ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਗਈ। ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲਈ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ।

ਮੂਸਾ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ (2:11-22)

ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ 2 ਅਧਿਆਇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮਿਸਰ ਦੇ ਐਸ਼ੋ ਅਰਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨੇ ਸੈਕਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੇ ਇਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਮੁਖ ਵਿਚਾਰ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:24-27 ਵਿੱਚੋਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬੁਲਾਰਟ (2:11-22)

ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ 2 ਅਧਿਆਇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਚਿੰਤਤ, ਜੁਲਮ ਸਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੀ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਹੈ: ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਗੁਣ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਨੇ ਉਹ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਗਟ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹਰੇਕ ਮਰਦ ਜਾਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, “ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਦਿੱਤੇ ਹਨ? ਮੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ?”

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਵੇਖੋ ਫਰਾਂਸਿਸ ਬਰਾਊਨ, ਐਸ. ਆਰ. ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਚਾਰਲਸ ਏ. ਬਰਿੰਗਸ, *ਦ ਬਰਾਊਨ-ਡਰਾਈਵਰ-ਬਰਿੰਗਸ ਹਿਬਰੂ ਐਂਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ* (ਬੋਸਟਨ: ਹਾਰਟਨ, ਮਿਫਲਿਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ, 1906; ਦੂਜੀ ਛਾਪ, ਪੀਬੋਡੀ, ਮਾਸਚੂਸਟਸ: ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 1997), 373-75. ²ਕੂਚ 6:20 ਵਿਚ ਅਮਰਾਮ ਅਤੇ ਯੋਕਬਦ ਦੀ ਮੂਸਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਜੋਂ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਾਈ ਗਈ ਹੈ। ³ਮੂਸਾ ਦੀ ਭੈਣ, ਮਿਰਯਮ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਾਮ ਕੂਚ 15:20 ਵਿਚ ਨਬੀਆ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ⁴ਨਾਹੁਮ ਐਮ. ਸਰਨਾ, *ਇਕਸਪਲੋਰਿੰਗ ਐਕਸਡਰਸ: ਦਿ ਓਰਿਜਨਸ ਆਫ ਬਿਬਲੀਕਲ ਇਜਰਾਏਲ* (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਸੈਕਨ ਬੁਕਸ, 1996), 32-33. ⁵ਆਰ. ਐਲਨ ਕੋਲ, *ਐਕਸਡਰਸ: ਐਨ*

ਇੰਟਰੇਡਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਟਿੰਡੇਲ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ (ਡਾਊਨਰਸ ਗਰੇਵ, ਇਲੀਨੋਇਸ: ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1973), 59. ⁶ਸਰਨਾ, 29-30. ⁷ਉਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ, 30. ⁸ਪੂਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਵਿਚਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ "ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ" ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਰਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ⁹ਜੌਨ ਐਚ. ਵਾਲਟਨ ਅਤੇ ਵਿਕਟਰ ਐਚ. ਮੈਥਿਊਜ਼, *ਜੈਨੇਸਿਸ-ਡਿਊਟਰੋਨੋਮੀ*, ਦ ਆਈਵੀਪੀ ਬਾਈਬਲ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਡਾਊਨਰਸ ਗਰੇਵ, ਇਲੀਨੋਇਸ: ਇੰਟਰ-ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1997), 87. ¹⁰ਐਫ. ਐਫ. ਬਰੂਸ, *ਦਿ ਏਪਿਸਲ ਟੂ ਦ ਹਿਬਰੂਜ਼*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਡਰਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1964), 321-22.

¹¹ਨੋਟਸ ਆਨ ਐਕਸੋਡਸ 2:18, ਬਰੂਸ ਐਮ. ਮੈਟਜ਼ਗਰ ਅਤੇ ਰੋਲੈਂਡ ਈ. ਮਰਫੀ, ਸੰਪਾਦਨ, *ਦ ਨਿਊ ਐਕਸਫੋਰਡ ਐਨੋਟੇਟਡ ਬਾਈਬਲ ਵਿਦ ਦਿ ਅਪੋਕਰਿਫਾ*, ਸੇਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਐਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1991), 71. ¹²ਜੌਨ ਆਈ. ਡਰਹਮ ਨੇ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ, ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਸਾ ਮਿਸਰ ਦਾ ਉਸ ਦੇਸ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜਨਬੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। (ਜੌਨ ਆਈ. ਡਰਹਮ, *ਐਕਸਡਸ*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 3 [ਵਾਕੋ, ਟੈਕਸਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1987], 23-24.) ¹³ਬਰੀਵਰਡ ਐਸ. ਚਾਈਲਡਸ, *ਦ ਬੁਕ ਆਫ ਐਕਸਡਸ: ਏ ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ, ਥੀਓਲੋਜੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਦਿ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ (ਲੂਇਸਵਿਲੇ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈਸ, 1974), 32. ¹⁴ਕੋਲ, 24. ¹⁵ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਮੈਂਟਰੀ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਿਚ, ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕੇਫਮੈਨ ਨੇ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀਹ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। "ਮੂਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਰੂਪ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ: "ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੋਵੇਂ ਕੁਆਰੀਆਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਯਿਸੂ ਚਮਤਕਾਰੀ ਜਨਮ ਰਾਹੀਂ, ਮੂਸਾ ਗੋਦ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਸਮਾਨ ਸਮਝਣ ਦੇ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ; ਮੂਸਾ ਨੇ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦਾ ਮਹਿਲ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੈਮ ਦੁਆਰਾ, ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ" (ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕੇਫਮੈਨ, *ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਸਡਸ*, ਦ ਸੈਕੰਡ ਬੁਕ ਆਫ ਮੋਜ਼ (ਐਬੀਲੀਨ, ਟੈਕਸਾਸ: ਏਸੀਯੂ ਪ੍ਰੈਸ, 1985), xx-xxi, 23-24)।